

ЦЕНА ДИМОВА

ОРАЛНА ХИРУРГИЈА 1

ШТИП 2017

Автор

Проф. д-р Цена ДИМОВА

Наслов

ОРАЛНА ХИРУРГИЈА 1

Рецензенти

Проф. д-р Јордан ЈАНЕВ

Проф. д-р Лидија ПОПОВСКА

Проф. д-р Билјана ЃОРЃЕСКА

Јазична редакција

Проф. Д-р Толе БЕЛЧЕВ

Техничко уредување:

Проф. д-р Цена ДИМОВА

Издавач:

Универзитет "Гоце Делчев" - Штип

Штип, 2016

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

616.31-089(075.8)

ДИМОВА, Цена

Орална хирургија 1. [Електронски извор]: учебник / Цена Димова. -

Штип: Универзитет "Гоце Делчев", Факултет за медицински науки, 2017

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/naslovna.php>. -

Текст во PDF формат, содржи 275 стр., илустр.. - Наслов преземен

од екранот. - Опис на изворот на ден 30.01.2017. - Библиографија:

стр. 259-275

ISBN 978-608-244-373-7

а) Орална хирургија - Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 102562826

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП

ФАКУЛТЕТ ЗА МЕДИЦИНСКИ НАУКИ

Проф. д-р Цена ДИМОВА

ОРАЛНА ХИРУРГИЈА 1

- УЧЕБНИК -

Штип, 2017

ПРЕДГОВОР

Учебникот Орална хирургија 1 е наменет за студентите по Дентална медицина при Факултетот за медицински науки, Универзитет „Гоце Делчев“ во Штип, со единствена цел полесно да ги совладаат методските единици кои се предвидени според програмата за истоимениот предмет.

Овој учебник е плод на мојата долгогодишна работа најпрво како асистент на овој предмет, а потоа како наставник на овој Факултет на групата предмети од областа на орална хирургија.

Оралната хирургија ги опфаќа интервенциите и процедурите на дентоалвеоларниот сегмент и меките ткива на оралната празнина, вклучувајќи го конзервативното и хируршкото лекување на дентогените инфекции, вградувањето на вештачки материјал во виличната коска (импланти) како и лекувањето на некои болни синдроми во пределот на лицето и вилиците. Оваа област честопати се нарекува амбулантна орална хирургија.

Оралната хирургија е основна хируршка дејност во стоматологијата и во рамките на **примарната здравствена заштита**, така оралната хирургија е вклучена во сите видови на стоматолошка заштита.

Имено, во **примарната превенција** наоѓа место преку спречувањето на настанување на некои неправилности (ортодонтски аномалии), преку различни видови интервенции (кортикотомија, фенестрација, френулектомија), но и вадење на заби со цел за решавање на збиеност на забните лаци.

Во оралната хирургија најчесто се изведуваат интервенции со цел за лекување на поедини заболувања или неправилности, коешто припаѓа на **секундарната превенција** (екстракција на импактирани заби, апикотомии, цистектомии итн.).

Исто така, оралната хирургија наоѓа свое значајно место и во рехабилитацијата на стоматолошките пациенти, односно **терциерната превенција**, применувајќи разновидни операции од доменот на протетската хирургија и имплантологија.

Секаква добронамерна сугестија во смисла на подобрување на текстот од овој учебник ќе биде со цел за појасно претставување на градивниот материјал и ќе биде сериозно разгледана, прифатена и имплементирана во некое следно издание.

Проф. д-р Цена Димова

СООДРЖИНА

Предговор	1
1. Вовед во клиничкиот дел од орална хирургија	4
2. Зараснување на рани	10
3. Оралнохируршки аспекти при пациенти со ризик	43
4. Крвавење, видови, поделба и класификација, Заболувања со хеморагичен синдром	58
5. Хемостаза во оралната хирургија, Воспоставување хемостаза во стоматологијата кај здрави и болни лица	85
6. Примена на радиграфските методи во оралната хирургија	124
7. Ретинирани и импактирани заби, прекубројни заби, етиопатогенеза класификација, клиничка слика, терапевски модалитети, компликации, тешко никнење на заби.	132
8. Акутна одонтогена инфекција, класификација и причинители	174
9. Комплексни одонтогени воспаленија во орофацијалната регија	193
10. Принципи на лекување на одонтогените инфекции и инфекции во пределот на лицето и вилиците	212
11. Хронични пародонтити, етиопатогенеза, класификација, клиничка слика	230
12. Тераписки процедури на хронични пародонтити	265
Литература	
Лични податоци -БИОГРАФИЈА	

Вовед во клиничкиот дел од орална хирургија

Ординација за секојдневен прием и тријажа на пациентите

Просторија за предоперативна подготовка на персоналот

Просторија за реанимација на пациентот

Сала за хируршки интервенции

Просторија за дезинфекција и стерилизација на инструменти

Чекална за пациентите

Просторија за предоперативна подготовка на пациентите

Најчести интервенции во орална хирургија

Сите современи мултидисциплинарни стоматолошки установи, во денешно време, имаат посебна служба за орална хирургија. Покрај стручната оспособеност на стоматолозите, за успешно функционирање на оваа служба потребни се и соодветна опрема, простор, како и инструменти за интервенција.

Орално- хируршкото одделение во сите стоматолошки установи треба да се состои од следниве основни простории:

1. Ординација за секојдневен прием и тријажа на пациентите;
2. Просторија за предоперативна подготовка на персоналот;
3. Просторија за реанимација на пациентот;
4. Сала за хируршки интервенции
5. Просторија за дезинфекција и стерилизација на инструменти;
6. Чекална за пациентите;
7. Просторија за предоперативна подготовка на пациентите;
8. Санитарен јазол.

При правењето на распоредот на просториите за работа, мора да се внимава на нивната функционална поврзаност, економичност, како и одвоеноста на просториите во кои е потребно да се постигнат асептични услови.

Сидовите на сите простории треба да бидат обложени, заради полесно одржување, со керамички плочки во неутрална боја и тоа најмалку од 1,8 m во висина. Подот исто така треба да биде обложен со плочки, додека операционата сала треба да биде покриена со т.н. „антистатички под“.

Во сите простории треба да се овозможи добра вентилација. Осветлувањето на просториите мора да биде добро, квалитетно, изедначено, превенствено вештачко, заради несметана работа на оралните хирурзи и останатиот персонал. Одржувањето на хигиената во сите простории мора да биде на највисоко ниво.

Ординација за секојдневен прием и тријажа на пациентите

Слика 1.1. Ординација за секојдневен прием

Просечната големина на просторијата во која се извршува секојдневниот прием на пациентите би требало да биде од 20-25 m². Оваа просторија, односно ординација е предвидена за преглед и дијагностика на хируршките заболувања, екстракција на заби, подготовка и закажување на пациенти за хируршка интервенција, постоперативни контроли и терапија (Слика1.1).

Во ординацијата треба да има барем една стоматолошка столица со микромотор, фонтана и рефлектор. Освен работниот стол, во оваа просторија се наоѓа мијалник за миење на раце, масичка за инструменти, орман за инструменти, метални касети за инструменти, барабан со стерилни

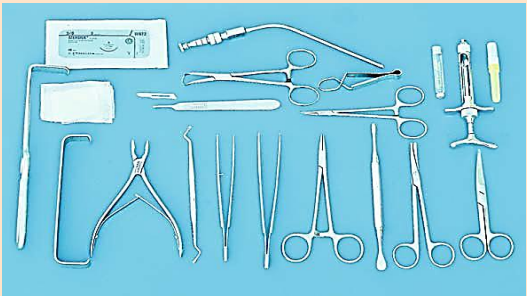
тампони, газа, негатоскоп, работна маса и столче на оралниот хирург, како и маса со компјутер во кој се евидентираат пациентите и извршените интервенции.

На видно место во ординацијата мора да биде подготвен сет за антишок терапија и јасно истакнати упатства за постапка при случај на можна анафилактична реакција кај пациентот.

Бројот на инструменти за преглед, дијагностика, како и за вадење заби, треба да биде доволен за работата да се извршува несметано во текот на работното време, без разлика на бројот на примените пациенти.

Инструментите за поедини фази на работа прикажани се во Табела 1.1.

Табела 1.1. Инструменти во орално-хируршка ординација

1.	Инструменти за преглед и дијагностика	
	<p>Тацна за инструменти Стоматолошко огледалце Стоматолошка пинцета Стоматолошка сонда</p>	
2.	Инструменти за екстракција на заби	
	<p>Клешта за горни инцизиви Клешта за горни премолари Клешта за горни молари (лева и десна) Специјална клешта за горен умник Горна коренска клешта – бајонет клешта Клешта за долни еднокорени заби Долна коренска клешта Клешта за долни молари Клешта за долни умници- тризмус клешта Горни полуѓи (според автори: Бајн, Бертен, горен апекс елеватор – горен синдезмотом) Долни полуѓи (според автори: Лондонери, Хајнбрих, Селдин, Криер, Траунер, Шлемер, Винтер, Леклиз, Бери и долен апекс елеватор - долен синдезмотом)</p>	
3.	Инструменти за инцизија на апсцеси и постоперативно лечење	
	<p>Ножици Кирети Дијагностички сонди (Тапа сонда и други сонди) Држач за скалпел Пеан Хируршка пинцета Анатомска пинцета Иглодрач Тампонатор</p>	

Просторија за предоперативна подготовка на персоналот

Слика 1.2. и 1.3. Просторија за предоперативна подготовка

Оваа просторија се користи за подготовка, како на оралните хирурзи, така и на помошниот персонал пред интервенцијата во хируршката сала. Вообичаено оваа просторија комуницира и со ординацијата и со хируршката сала. Во неа се наоѓа водниот јазол за предоперативно миење на рацете, како и гардероба со орман за хируршка облека: хируршки блузи и панталони, хируршки капи, маски, каљачи и хируршки мантили за еднократна употреба (Слика 1.2. и 1.3.).

Просторија за реанимација на пациентот

Слика 1.4. Просторија за реанимација

Оваа просторија служи за постоперативна нега на оперираниот пациент (посебно ако хируршката интервенција е изведена во општа ендотрахеална анестезија).

Во неа се наоѓаат кревет, апарат за кислород и орманче со лекови за ургентна терапија. Оваа просторија најчесто е одвоена само со параван или со стаклен ѕид од соседната просторија заради полесна комуникација на лекарот и помошниот персонал со пациентот (Слика 1.4.).

Сала за хируршки интервенции

Операционата сала или сала за хируршки интервенции и процедури мора да биде доволно пространа, добро вентилирана и не помала од 25 до 30 m². Во салата би требало да бидат вградени клима уред, како и ламба за стерилизација на воздухот со ултравиолетови зраци.

Опрема која секогаш се наоѓа во операционата сала е: стоматолошка столица, хируршка маса, хируршки рефлектор, микромотор, аспиратор, физиодиспензер, масичка за инструменти, апарат за електрокоагулација, негатоскоп, повеќе барабани за униформи и завоен материјал, и неколку кутии за стерилни инструменти за хируршката работа (Слика 1.5. и 1.6.). Неопходните инструменти кои се потребни да ги има една оралнохируршка сала се прикажани во Табела 1.2.

Слика 1.5. и 1.6. Просторија за хируршките интервенции

Табела 1.2. Инструменти во оралнохируршка сала

Основен сет од инструменти за изведување на хируршките интервенции

Држач за скалпел
 Распаториум
 Екартери
 Кирети за алвеола (горни и долни)
 Стоматолошка пинцета
 Анатомска пинцета
 Хируршка пинцета
 Хируршки ножички (прави и криви)
 Држач за игли
 Насадник
 Колењак
 Клешта за коски- Lieer
 Кирета за коски
 Штипалка-Koher
 Штипалка- Pean
 Турпија за коски
 Отворачи за уста (Хајстер и Кенинг)
 Канила за аспиратор
 Кирета за синус

Просторија за дезинфекција и стерилизација на инструменти

Во просторијата за дезинфекција и стерилизација на инструменти се врши миене и целосна подготовка на инструментите за стерилизација, како и самата дезинфекција и стерилизација на инструментите. Помалите стоматолошки служби имаат само една просторија за дезинфекција и стерилизација, додека во поголемите центри оваа просторија може да ја има, како во склоп со операционата сала, така и со ординацијата за секојдневен прием на пациенти. Освен водениот јазол кој служи за миене на инструментите, во оваа просторија се сместени и апарати за сува стерилизација и влажна стерилизација (автоклав) (Слика 1.7. - 1.10.).

Слика 1.7. - 1.10. Простории за стерилизација со потребна опрема.

Слика 1.11. Чекална за пациенти

Чекална за пациенти

Чекалната за пациенти потребно е да биде доволно пространа (од 20-30 m²), да има можност за добро проветрување. Во неа се наоѓаат столчиња, како и простор за оставање на гардеробата. Од чекалната секогаш се влегува во ординацијата на оралниот хирург, како и во просторијата за предоперативно подготвување на пациентот, односно кон салата за хируршки интервенции (Слика 1.11.).

Слика 1.12. Просторија за предоперативна подготовка

Простории за предоперативна подготовка на пациентот

Пред операционата сала би требало да се наоѓа просторија во која пациентите можат да се подготват за операција (Слика 1.12.).

Во оваа или во одвоени простории, се извршува административната работа на заведување на пациентот во протоколот (или во компјутер), како и чување на медицинската општа и оралнохируршка оперативна документација.

Исто така пациентот потребно е да биде уште еднаш детално запознаен со целиот тек на процедурата и со конечниот исходот на истата, за коешто треба да даде и писмена согласност дека е информиран за сите поединости во врска со интервенцијата.

Доколку е потребна медикаментозна подготовка на пациентот пред операција, таа исто така се изведува во една од овие простории.

Најчести интервенции во оралната хирургија

Интервенциите кои се извршуваат во склоп на оралната хирургија најчесто подразбираат амбулантни зафати после кои пациентот, самостојно или во придружба, ја напушта установата. Меѓутоа, некои интервенции, заради својата сложеност и потребата од потполна стерилност при работата, се закажуваат и потоа се изведуваат во операционата сала.

За секоја хируршка интервенција се води записник за протоколот и историја на болеста. Во посовремените служби евиденцијата на пациентите се води електронски, во компјутер. Исто така, се заведуваат сите контролни прегледи и постоперативни наоди, вклучувајќи ги и хистопатолошки наоди.

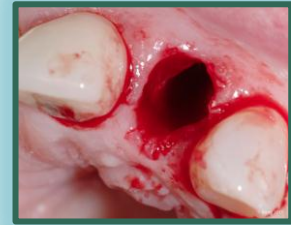
Најчести интервенции кои се извршуваат во амбулантата се:

- вадење заби,
- лекување на постоперативни и постекстаракциски компликации,
- инцизија на апцеси -интраорална и екстраорална инцизија,
- конзервативно затворање на ороантралните комуникации,
- хируршко вадење на поткршени забни корени,
- локална хемостаза.

Најчести интервенции кои се извршуваат во операционата сала се:

- вадење на заостанати корени,
- вадење на страни тела од вилица,
- ресекција на врвот на коренот на забот,
- отстранување на вилични цисти,
- отстранување на мукозни цисти,
- сијалолитектомија,
- екстаракција на инпактирани заби,
- екстракција на прекубројни заби,
- ослободување на забите предвидени за хируршко-ортодонтско извлекување во забниот низ,
- хируршко затворање на ороантралните комуникации,
- ревизија на слузокожана на максиларниот синус, како и пластика на ороантралните фистули,
- реплантација и трансплантација на заби,
- отстранување на помали бенигни тумори на меките и коскените ткива,
- претпротетска хируршка подготовка на пациентот,
- вградување на импланти.

Зараснување на рани

Општи сознанија за создавање на раната

Зараснување на постекстракциска рана по вадење на заби

Организирање на коагулум

Епителизација

Создавање на коскено ткиво

Постекстракцијоно зараснувањето на раната

Постекстракциски третман

Компликации во тек на зараснување на раната

Забавено или отежнато зараснување на рани

Постекстракциската болка

Алвеолитис - сува алвеола- фибринолитичка алвеола

Инфекција на екстракциона рана

Туѓо тело во рана - *corpus alienum*

Препарати за стимулирање на зараснување на рани

ЗАРАСНУВАЊЕ НА РАНИ

Механичкото оштетување, односно траумата на организмот, кое доведува до прекинување на нормалните анатомски односи во ткивото проследено со загуба на ткивото претставува РАНА - VULNUS

Од површината и формата на механичкото тело зависи и видот на раната:

- рана од убод - VULNUS PUNCTUM
- исеченица - VULNUS SCISUM
- згмечување - раскинување - VULNUS LACERO - CONTUSUM.

Надоместување на оштетеното ткиво со новоформирано сврзно ткиво се нарекува репарација - REPARATIO. Репарација претставува санационен процес со кој се надокнадува дефектот на ткивото.

Надополнувањето пак на изгубеното или уништеното ткиво со истоветно витално ткиво претставува регенерација -REGENERATIO или процес на обновување на ткивото. За разлика од репарацијата, регенерацијата доведува до комплетно зараснување со обновување на анатомските и функционалните особини на ткивото.

Во однос на начинот и квалитетот на процесот на зараснување на раната, постојат два вида на зараснување:

- **рано примарно зараснување (per primam intentionem) и**
- **доцно, секундарно зараснување (per secundam intentionem).**

Процесот на примарно зараснување се одвива кај рани кои немаат дефект на ткивата, кога рабовите на раната се приближени природно или вештачки (со шевови) и ако други услови се исполнети кои овозможуваат непрекинато зараснување како на пример: отсуство на инфекции, крвавење, туѓи тела во раната, потоа кога не е нарушен имунитетот на организмот или кога не постои недостаток на белковини и витамини. Ваквите рани зараснуваат многу брзо, со мала веројатност за настанување на инфекција и со мало количество на сврзно ткиво.

Ако рабовите на раната се оддалечени, дефектот во ткивото (раната) се полни со крвен коагулум, кој се заменува со гранулационо ткиво преку кое прераснува епител. Овој процес на зараснување иако во суштина има ист механизам како примарниот, се одвива побавно, затворањето на раната е продолжено и одложено, затоа е наречено секундарно зараснување на раната. При овој тип на зараснување може да постои инфекција, туѓо тело, и процесот се одвива пролонгирано и со формирање на сврзно ткиво или лузна.

Некои хирурзи наведуваат и терцијално зараснување на рани - per tertiam intentionem, кое подразбира зараснување на рани со резенки преку ткива кои зараснуваат секундарно.

Важно: Зараснување на екстракциона рана (по вадење на заб) не се одвива ниту per primam ниту per secundam, туку на еден специфичен и карактеристичен начин, по пат на крвен коагулум.

Литература

1. ACC/AHA Task Force Report. Guidelines for peri-operative cardiovascular evaluation for non-cardiac surgery. *J Am Coll Cardiol* 1996;27: 910–948.
2. Aframian D, Lala R, Peterson D. Management of dental patients taking common hemostasis-altering medications. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 2007;103(Suppl: S45)1–11.
3. Ahlqvist M, Grondahl HG. Prevalence of impacted teeth and associated pathology in middle-aged and older Swedish women. *Community Dent Oral Epidemiol* 1991; 19: 116–119.
4. Alling C. 1994. *Biology and Prevention of Alveolar Osteitis (Selected Readings in Oral and Maxillofacial Surgery)*, 1–19.
5. American Association of Oral and Maxillofacial Surgeons. 2006. *Office Anesthesia Evaluation Manual*, 7th ed. Rosemont, IL: AAOMS.
6. American Heart Association. Management of cardiac arrest. *Circulation* 2005;112: IV-58–IV-66.
7. Bagg J, MacFarlane TW, Poxton IR, Smith AJ (2006) *Essentials of Microbiology for Dental Students*, 2nd edn. Oxford University Press, Oxford.
8. Balwant Rai *Fundamentals of Operative Dentistry* Jaypee Brothers Medical Publishers (P) Ltd.
9. Barber A, Green D, Galluzo T, et al. The bleeding time as a preoperative test. *Am J Med* 1985; 78:761–764.
10. BCSH Haemostasis and Thrombosis Task Force. Guidelines on platelet function testing. *J Clin Pathol* 1988;41: 1322–30.
11. Becker A, Chaushu S. Dental age in maxillary canine ectopia. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2000;117: 657–662.
12. Behrman RE, Kliegman RM, Arvin AM, editors. *Nelson Textbook of Pediatrics*. 16th ed. Philadelphia: WB Saunders; 2000; pp. 87–88.
13. Belocci F, Sontarelli P, Di Gennaro M, et al. The risk of cardiac complications in surgical patients with bifascicular block. *Chest* 1980;77: 343–348.
14. Bennett JD, Flynn TR. Anesthetic considerations in orofacial infections. In: Topazian RG, Goldberg MH, Hupp JR, editors. *Oral and maxillofacial infections*. 4th Ed. Philadelphia (PA): WB Saunders Co.; 2002. p. 439–55.

15. Bianchi SD, Rocuzzo M. Primary impaction of primary teeth: a review and report of three cases. *J Clin Pediatr Dent* 1991; 15:165–168.
16. Biederman GR, Dodson TB. Epidemiologic review of facial infections in hospitalized pediatric patients. *J Oral Maxillofac Surg* 1994; 52:1042–5.
17. Bigger JT, Fleiss JL, Kleiger R, et al. The relationships among ventricular arrhythmias, left ventricular dysfunction and mortality in the two years after myocardial infarction. *Circulation* 1984; 69:250–258.
18. Bishara SE. Impacted maxillary canines: a review. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 1992; 101: 159–171.
19. Bolton-Maggs PH, Chalmers EA, Collins PW, et al. A review of inherited platelet disorders with guidelines for their management on behalf of the UKHCDO. *Br J Haematol* 2006;135(5):603–33.
20. Bondemark L, Tsiopa J. Prevalence of ectopic eruption, impaction, retention, and agenesis of the permanent second molar. *Angle Orthod* 2007; 77:773–778.
21. Bornstein MM, Filippi A, Altermatt HJ, Lambrecht JT, Buser D. The odontogenic keratocyst--odontogenic cyst or benign tumor? *Schweiz Monatsschr Zahnmed*. 2005;115(2):110-28. Review.
22. Botticelli S, Verna C, Cattaneo PM, Heidmann J, Melsen B. Two versus three-dimensional imaging in subjects with unerupted maxillary canines. *Eur J Orthod*. 2010 Dec 3. [Epub ahead of print]
23. Bouloux GF. 2007. "Complications of third molar surgery." *Oral Maxillofac Surg Clin North Am* 19(1): 117–28; vii.
24. Bratzler DW, and Hunt DR. 2006. "The surgical infection prevention and surgical care improvement projects: National initiatives to improve outcomes for patients having surgery." *Clin Infect Dis* 43: 322–330.
25. *British National Formulary* (published biannually) BMJ Group and RPS Publishing, London (available online at <http://bnf.org/bnf/>).
26. Bui CH, Seldin EB, and Dodson TD. 2003. "Types, frequencies, and risk factors for complications after third molar extraction." *J Oral Maxillofac Surg* 61: 1379.
27. Calkins H, Sousa J, El-Atassi R, et al. Diagnosis and cure of the Wolff-Parkinson-White syndrome or paroxysmal supraventricular tachycardias during a single electrophysiological test. *N Engl J Med* 1991; 324:1612–1618.
28. Capelli M. Autogenous bone graft from the mandibular ramus: a technique for bone augmentation. *Int J Periodontics Restorative Dent*. 2003 Jun;23(3):277-85.

29. Caprioglio A, Siani L, Caprioglio C. Guided eruption of palatally impacted canines through combined use of 3-dimensional computerized tomography scans and the easy cuspid device. *World J Orthod.* 2007 Summer;8(2):109-21. Review.
30. Capuzzi P, Montebugnoli L, Vaccaro MA. Extraction of impacted 3rd molars-a longitudinal prospective study on factors that affect postoperative recovery. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1994; 77:341–343.
31. Chan HL, Misch K, Wang HL. Dental imaging in implant treatment planning. *Implant Dent.* 2010 Aug;19(4):288-98.
32. Clark RAF. Biology of dermal wound repair. *Dermatol Clin* 1993; 11:647–666.
33. Coulthard Paul, Horner Keith, Sloan Philip, Elizabeth D. MASTER DENTISTRY Oral and Maxillofacial Surgery, Radiology, Pathology and Oral Medicine. 2003, Elsevier Science Limited.
34. Cuschieri A, Grace P, Darzi A *et al.* (2003) *Clinical Surgery*, 2nd edn. Blackwell Science, Oxford.
35. Dabov T. Oralnokirurški priručnik. Medicinska naklada, Zagreb. 2009
36. Dachi SF, Howell FV. A survey of 3,874 routine full-mouth radiographs: II. A study of impacted teeth. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1961; 14:1165–1169.
37. Đajić Dragoljub, Đukanović Dragoslav, Bolesti usta - oralna medicina - parodontologija, Elit - Medica, 2008Eisenberg J, Clarke J, Sussman S. Prothrombin, and partial thromboplastin times as pre-operative coagulation tests. *Arch Surg* 1982; 117:48–51.
38. Danza M, Zollino I, Carinci F. Comparison between implants inserted with and without computer planning and custom model coordination. *J Craniofac Surg.* 2009 Jul;20(4):1086-92.
39. De-la-Rosa-Gay C, Valmaseda-Castellon E, Gay-Escoda C. Spontaneous third-molar eruption after second-molar extraction in orthodontic patients. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2006; 129:337–344.
40. Di Giacomo, G.A., Cury, P.R., De Araujo, N.S., Sendyk, W.R. & Sendyk, C.L. (2005) Clinical application of stereolithographic surgical guides for implant placement: preliminary results. *Journal of Periodontology* 76: 503–507.
41. Dimitroulis G (1997) *A Synopsis of Minor Oral Surgery*. Wright, Oxford.
42. Dimova Cena (2009) Употреба на транексемичната киселина во оралната хирургија. *Sovremeni dostreli. Stomatoloski fakultet, Skopje*, pp. 89-97. ISBN 978-9989-2604-6-9.

43. Dimova Cena, Evrosimovska B, Zlatanovska K, Zarkova J. (2015) Alveolar Augmentation Using Different Bone Substitutes. Handbook of Bioceramics and Biocomposites, Antoniac Julijan. editions: ISBN 3319124617, 1. Springer International Publishing, Copyright Holder Springer International Publishing Switzerland, pp. 1-42. ISBN 978-3-319-09230-0 (Online); 3319124595, 9783319124599
44. Dimova Cena, Popovska Lidija, Zdravkovska Milka, Popovska Mirjana, Zlatanovska Katerina (2016) *Traditional versus new oral anticoagulants in clinical practice of oral surgery*. Research Journal of Pharmaceutical, Biological and Chemical Sciences, 7 (5). pp. 170-176. ISSN 0975-8585.
45. Dimova Cena (2014) *Socket Preservation Procedure after Tooth Extraction*. Key Engineering Materials, 587. pp. 325-330. ISSN print 1013-9826 / cd 1662-9809 I web 1662-9795.
46. Dimova, Cena (2015) Фибринолиза и орална хирургија – научна монографија. Универзитет „Гоце Делчев“, Штип.
47. Dodson TB, Barton JA, Kaban LB. Predictors of outcome in children hospitalized with maxillofacial infections: a linear logistic model. J Oral Maxillofac Surg 1991; 49:838–42.
48. Dreiseidler T, Mischkowski RA, Neugebauer J, Ritter L, Zöller JE. Comparison of cone-beam imaging with orthopantomography and computerized tomography for assessment in presurgical implant dentistry. Int J Oral Maxillofac Implants. 2009 Mar Apr;24(2):216-25.
49. Dunn PF. 2007. *Clinical Anesthesia Procedures of the Massachusetts General Hospital*, 7th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
50. Ericson S, Kurol J. Early treatment of palatally erupting maxillary canines by extraction of the primary canines. Eur J Orthod 1988; 10:283–295.
51. Ericson S, Kurol J. Radiographic assessment of maxillary canine eruption in children with clinical signs of eruption disturbance. Eur J Orthod 1986; 8:133–140.
52. Farman Allan G. (Ed.) *Panoramic Radiology Seminars on Maxillofacial Imaging and Interpretation* Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2007.
53. Fazakerley MW, McGowan P, Hardy P, et al. A comparative study of cephadrine, amoxycillin and phenoxymethylpenicillin in the treatment of acute dentoalveolar infection. Br Dent J 1993; 174:359–63.
54. Figueiredo R, Valmaseda-Castellon E, and Berini-Aytes L. 2005. “Incidence and clinical features of delayed-onset infections after extraction of lower third molars.” *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 99: 265.

55. Fleischer L. Evaluation of the patient with cardiac disease undergoing non-cardiac surgery: an update on the original AHA/ ACC guidelines. *Int Anesthesiol Clin* 2002;40: 109–120.
56. Flynn TR, Halpern LR. Antibiotic selection in head and neck infections. *Oral Maxillofac Surg Clin North Am* 2003; 15:17-38.
57. Flynn TR, Piecuch JF, Topazian RG. Infections of the oral cavity. In: Feigin RD, Cherry JD, editors. *Textbook of pediatric infectious diseases*. Vol 1. 4th Ed. Philadelphia (PA): WB Saunders Co.; 1998. p. 134-48.
58. Flynn TR, Topazian RG. Infections of the oral cavity. In: Waite D, editor. *Textbook of practical oral and maxillofacial surgery*. 3rd Ed. Philadelphia (PA): Lea & Febiger; 1987. p. 273–310.
59. Flynn TR. Odontogenic infections. *Oral Maxillofac Surg Clin North Am* 1991; 3:311–29.
60. Flynn TR. Surgical management of orofacial infections. *Atlas Oral Maxillofac Surg Clin North Am* 2000; 8:77–100.
61. Flynn TR. The timing of incision and drainage. In: Piecuch JF, editor. *Oral and maxillofacial surgery knowledge update 2001*. Rosemont (IL): American Association of Oral and Maxillofacial Surgeons; 2001. p. 75–84.
62. Foley LJ, Ochroch EA. Bridges to establish an emergency airway and alternate intubating techniques. *Crit Care Clin* 2000; 16:429–444.
63. Fragiskos D. Fragiskos (Ed.) *Oral Surgery Chapter 9 Odontogenic Infections*, Springer-Verlag Berlin Heidelberg 2007.
64. Fressinaud E, Veyradier A, Truchaud F, et al. Screening for von Willebrand disease with a new analyzer using high shear stress: a study of 60 cases. *Blood* 1998; 91: 1325-31.
65. Gavric Miodrag. *Maksilofacijalna hirurgija*. Izdavačka kuca Draganic. Beograd 2001.
66. Gelman S. Preserving renal function during surgery. *Anesth Analg* 1992; 74:88–92.
67. Gidley PW, Ghorayeb BY, Stiernberg CM, et al. Contemporary management of deep neck space infections. *Otolaryngol Head Neck Surg* 1997; 116:16 - 22.
68. Gilmore WC, Jacobus NV, Gorbach SL, et al. A prospective double-blind evaluation of penicillin versus clindamycin in the treatment of odontogenic infections. *J Oral Maxillofac Surg* 1988; 46:1065 - 70.
69. Goldberg MH, Nemerich AN, and Marco WP. 1985. "Complications after mandibular third molar surgery: A statistical analysis of 500 consecutive procedures in private practice." *J Am Dent Assoc* 111: 277 - 279.

70. Goldman L, Caldera DL, Southwick F, et al. Cardiac risk factors and complications in non-cardiac surgery. *Medicine (Baltimore)* 1978; 57:359 - 370.
71. Gresele P, Fuster V, Lopez H, Page C, Vermynen J, eds. *Platelets in Hematologic and Cardiovascular Disorders*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.
72. Grondahl AM. Prevalence of impacted teeth and associated pathology in middle-aged and older Swedish women. *Community Dent Oral Epidemiol* 1991; 19:116–119.
73. Grover PS, Lorton L. The incidence of unerupted permanent teeth and related clinical cases. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 1985; 59:420–425.
74. Hackam DJ, Ford HR. Cellular, biochemical, and clinical aspects of wound healing. *Surg Infect (Larchmt)* 2002;3(Suppl 1): S23–S35.
75. Harrison P. Platelet function analysis. *Blood Rev* 2005; 19:111–23.
76. Hattab FN. Positional changes and eruption of impacted mandibular third molars in young adults - a radiographic 4-year follow-up study. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 1997; 84: 604–608.
77. Hayward CP, Harrison P, Cattaneo M, Ortel TL, Rao AK. The Platelet Physiology Subcommittee of the Scientific and Standardization Committee of the International Society of Thrombosis and Haemostasis. *J Thromb Haemost* 2006; 4(2): 212–9.
78. Hayward CP, Rao AK, Cattaneo M. Congenital platelet disorders: an overview of their mechanisms, diagnostic evaluation, and treatment. *Haemophilia* 2006;12 (Suppl 3): 128–36.
79. Ingham HR, Kalbag RM, Tharagannet D, High AS, Sengupta RP, Selkon JB. (1978) Abscesses of the frontal lobe of the brain secondary to convert dental sepsis. *Lancet* 2 (8088): 497 - 9.
80. Iwu GO (1990) Ludwig' s angina: report of seven cases and review of current concepts on management. *British Journal Oral and Maxillofacial Surgery* 28: 189.
81. Jacobs SG. The impacted maxillary canine. Further observations on aetiology, radiographic localization, prevention/interception of impaction, and when to suspect impaction. *Aust Dent J* 1996; 41:310–316.
82. Jacoby H. The etiology of maxillary canine impaction. *Am J Orthod* 1983;84: 125–132.
83. Jojic. Hemostaza i nejzini poremetuvanja vo stomatološkata praksa. Naučna knjiga Beograd. 1994
84. Jovanovic, Lotric. Sprovodni anestezii vo gorna i dolna vilica. Naučna knjiga, Beograd. 1980.

85. Kamath PS, Kim WR. The model for end stage liver disease (MELD). *Hepatology* 2007; 45: 797–805.
86. Katsnelson A, Flick WG, Susarla S, et al. Use of panoramic xray to determine position of impacted maxillary canines. *J Oral Maxillofac Surg* 2010; 6: 996–1000.
87. Kaufman E, Meyer S, Wolnerman JS, et al. transient suppression of involuntary movements in cerebral palsy patients during dental treatment. *Anesth Progr* 1991; 38: 200.
88. Kavlakov. Abscesi i flegmoni v licevo-čelusnata oblast. BAP. Plovdiv. 1998.
89. Kavrakirov V, Anastasov K, Anastasov J. Operativni metodi vo licevo-čelusnata hirurgija. Sofija 1999.
90. Kennedy HL, Whitlock JA, Sprague MK, et al. Long-term follow-up of asymptomatic healthy subjects with frequent and complex ventricular ectopy. *N Engl J Med* 1985; 312: 193–197.
91. Kim TW, Artun J, Behbehani F, Artese F. Prevalence of third molar impaction in orthodontic patients treated nonextraction and with extraction of 4 premolars. *Am J Orthod Dentofacial*. 2003 Feb;123(2):138-45.
92. Kirby JP. 2009. "Prevention of surgical site infection." *Surg Clin North Am* 89(2): 365–389, viii.
93. Knežević Goran. Oralna kirurgija, Medicinska naklada, Zagreb, 2003.
94. Kreisler M, Schulze R, Schalldach F, d'Hoedt B, Behneke A, Behneke N. A new method for the radiological investigation of residual ridge resorption in the maxilla. *Dentomaxillofac Radiol* 2000; 29:368–375.
95. Kruger E, Thomson WM, Konthasinghe P. Third molar outcome from age 18 to 26: findings from a population-based New Zealand longitudinal study. *Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod* 2001; 92:150–155.
96. Larsen PE. 1991. "The effect of chlorhexidine rinse on the incidence of alveolar osteitis following the surgical removal of impacted mandibular third molars. *J Oral Maxillofac Surg* 49: 932.
97. Larsen PE. 1992. "Alveolar osteitis after surgical removal of impacted mandibular third molars: Identification of the patient at risk." *Oral Surg Oral Med Oral Pathol* 73: 393.
98. Laughlin Robert M. Haggerty Christopher J Atlas of Operative Oral and Maxillofacial Surgery First Edition. Edited by Christopher J. Haggerty and Robert M. Laughlin © 2015 John Wiley & Sons, Inc. Published 2015 by John Wiley & Sons, Inc

99. Levy E, Viscoli C, Horwitz R. The effect of acute renal failure on mortality: a cohort analysis. *JAMA* 1996; 275:1489–1494.
100. Levy I, Regan D. Impaction of maxillary permanent second molars by the third molars. *J Paediatr Dent* 1989; 5:31–34.
101. Lewis MA, Carmichael F, MacFarlane TW, et al. A randomised trial of co-amoxiclav (Augmentin) versus penicillin V in the treatment of acute dentoalveolar abscess. *Br Dent J* 1993; 175:169–74.
102. Lewis MAO, MacFarlane TW, McGowan DA (1990) A microbiological and clinical review of the acute dentoalveolar abscess. *British Journal Oral Maxillofacial Surgery* 28: 359.
103. Lysell L, Rohlin M. A study of indications used for removal of the mandibular third molar. *Int J Oral Maxillofac Surg* 1988; 17:161–164.
104. Macpherson C, Jacobs P, Dent D. Abnormal peri-operative hemorrhage in asymptomatic patients is not predicted by laboratory testing. *S Afr Med J* 1993; 83:106–108.
105. Mallampati SR, Gatt SP, Gugino LD. A clinical sign to predict difficult tracheal intubation: a prospective study. *Can Anaesth Soc J* 1985;32: 429–434.
106. Mangram AJ, Horan TC, and Pearson ML. 1999. "Guideline for prevention of surgical site infection." *Infect Control Hosp Epidemiol* 20: 250–278.
107. Markovic A. Praktikum iz oralne hirurgije. Nauka, Beograd, 2004.
108. Marra S, Hotaling AJ. Deep neck infections. *Am J Otol* 1996; 17:287–98.
109. Martin G, Glass PS, Breslin DS, MacLeod DB, Sanderson IC, Lubarsky DA, Reves JG, Gan TJ. 2003. "A study of anesthetic drug utilization in different age groups." *Journal of Clinical Anesthesia* 15: 194–200.
110. Maziak D, Meade MO, Todd T. The timing of tracheotomy: a systematic review. *Chest* 1998; 114:605–609.
111. McCartney-Francis NL, Wahl SM. TGF-beta and macrophages in the rise and fall of inflammation. In Breit SN, Wahl SM, editors. *TGF-Beta and Related Cytokines in Inflammation*.
112. McGowan DA, Baxter PW, Jones J (1993) *The Maxillary Sinus and its Dental Implications*. Wright, Oxford.
113. Meechan JG (2006) *Minor Oral Surgery in Dental Practice*. Quintessence, London.
114. Meisami T, Sojat A, Sandor GK, Lawrence HP, Clokie CM. Impacted third molars and risk of angle fracture. *Int J Oral Maxillofac. Surg* 2002; 31:140–144.
115. Michael Miloro et al. *Peterson's principles of oral and maxillofacial surgery*. - 3rd ed. / editors, People's Medical Publishing House-USA Shelton, Connecticut 2011.

116. Michael Miloro, Kolokythas Antonia, Management of Complications in Oral and Maxillofacial Surgery. First ed. F Wiley-Blackwell. 2012.
117. Miller EJ Jr, Dodson TB. The risk of serious odontogenic infections in HIV-positive patients: a pilot study. Oral Surg Oral Med Oral Pathol Oral Radiol Endod 1998;86:406-9.
118. Miller RD, Eriksson LI, Fleisher LA., et al. *Miller's Anesthesia*, 7th ed. Philadelphia, PA: Churchill Livingstone. 2009.
119. Miller WD, Furst IM, Sandor GKB, et al. A prospective blinded comparison of clinical examination and computed tomography in deep neck infections. Laryngoscope 1999; 109:1873–9.
120. Mise I. Oralna kirurgija, Jumena, Zagreb, 1998.
121. Moore U. J *Principles of Oral and Maxillofacial Surgery*, 6th Edition. Edited by. © 2011 Blackwell Publishing Ltd.
122. Morris Robert B. Strategies n Dental Diagnosis and Treatment Planning. The Livery House, Martin Dunitz Ltd 1999.
123. Morton HJ. Tobacco smoking and pulmonary complications after surgery. Lancet 1944; 1: 368–370.
124. Moyres RE. Handbook of Orthodontics. 4th ed. Chicago: Year Book Medical; 1988; p. 387.
125. Mulcahy L, Rosenthal MM, Lloyd - Bostock SM (1998) *Medical Mishaps: pieces of the puzzle*. Open University Press, Buckingham.
126. Ness G. 2004. "Impacted teeth." *Peterson's Principles of Oral and Maxillofacial Surgery*, 2nd ed. London: BC Decker Inc.
127. NICE (2008) *Prophylaxis against infective endocarditis. Antimicrobial prophylaxis against infective endocarditis in adults and children undergoing interventional procedures*. Clinical guideline 64 (available online at www.nice.org.uk/nicemedia/pdf/CG64FullGuidelineShort.pdf).
128. NICE guidelines www.nice.org.uk/nicemedia/live/11385/31993/31993.pdf.
129. Niesler CU, Ferguson MWJ. TGF-beta super-family cytokines in wound healing. In Breit SN, Wahl SM, editors. TGF-Beta and Related Cytokines in Inflammation. Basel: Birkhauser; 2001; pp. 173–198.
130. Nigel Key.et al. Practical hemostasis and thrombosis. - 2nd ed. By Harold R. Roberts 2009 by Blackwell Publishing Ltd.

131. Orton-Gibbs S, Crow V, Orton HS. Eruption of third permanent molars after the extraction of second permanent molars. Part 1: Assessment of third molar position and size. *Am J Orthod Dentofacial Orthop* 2001; 119:226–238.
132. Ostuka Y, Mitomi T, Tomizawa M, Noda T. A review of clinical features in 13 cases of impacted primary teeth. *Int J Paediatr Dent* 2001; 11:57–63.
133. Paterson SA, Curzon ME. The effect of amoxycillin versus penicillin V in the treatment of acutely abscessed primary teeth. *Br Dent J* 1993; 174:443–9.
134. Perovic, Jojic. *Oralna hirurgija*. Naučna knjiga Beograd. 1997
135. Perovic. *Hemostaza i nejzini poremetuvanja vo stomatološkata praksa*. Naučna knjiga, Beograd. 1994.
136. Peterson L. *Contemporary Oral and Maxillofacial Surgery*, 3rd ed., Mosby. 1998.
137. Peterson LJ. 2003. *Prevention and Management of Surgical Complications. Contemporary Oral and Maxillofacial Surgery*, 4th ed. St Louis: CV Mosby.
138. Peterson LJ. Principles of management and prevention of odontogenic infections. In: Peterson LJ, Ellis E, Hupp JR, Tucker MR, editors. *Contemporary oral and maxillofacial surgery*. 4th Ed. St. Louis (MO): Mosby; 2003. p. 344–66.
139. Peterson. *Principles of oral and maxillofacial surgery*. Blackwell Science. 2001.
140. Petrovchic- Matejchic. *Stomatoloshka rendgenologija*. Skolska kniga. Zagreb.1980.
141. Petrovic Vlastimir, Gavric Miodrag. *Ciste vilica, lica i vrata*. Nauka, Beograd, 1994.
142. Polihronov Nikola. *Klinika na stomatologičnata i licevočelusnata hirurgija*. Sofija.1999.
143. Polihronov Nikola. *Propevdevtika na stomatologičnata i licevočelusnata hirurgija*. Sofija, 1999.
144. Raghoobar GM, Boering G, Vissink A, Stegenga B. Eruption disturbances of permanent molars: a review. *J Oral Pathol Med* 1991; 20:159–66.
145. Ranta R. Impacted maxillary second permanent molars. *J Dent Child* 1985; 52:48–51.
146. Rantanen AV. The age of eruption of the third molar teeth. *Acta Odontol Scand* 1967; 25(Suppl 1): 48.
147. Resuscitation Council (UK) *Medical Emergencies and Resuscitation Standards for Clinical Practice and Training for Dental Practitioners and Dental Care Professionals in General Dental Practice – a statement from the Resuscitation Council (UK) July 2006. Revised May 2008. (www. Resus.org.uk).*
148. Riden. K. *Key Topics in Oral And Maxillofacial Surgery*. Bios Scientific Publishers Limited. 1998.

149. Robinson PP (1998) Observations on the recovery of sensation following inferior alveolar nerve injuries. *British Journal of Oral and Maxillofacial Surgery* 26: 177.
150. Robinson PP, Smith KG (1996) Lingual nerve damage during lower third molar removal: a comparison of two surgical methods. *British Dental Journal* 180 (12): 456 - 61.
151. Roher M, Michelotti M, Nahrweald D. A prospective evaluation of the efficacy of pre-operative coagulation testing. *Ann Surg* 1988; 208: 554–557.
152. Rood JP, Nooraldeen Shehab BAA (1990) The radiological prediction of damage to the inferior alveolar nerve during the extraction of mandibular third molar. *British Dental Journal* 109: 335.
153. Roy D. Amiodarone to prevent recurrence of full atrial fibrillation. *N Engl J Med* 2000; 342: 913 – 920.
154. Rud J (1970) Removal of impacted lower third molars with acute pericoronitis and necrotising gingivitis. *British Journal of Oral Surgery* 7 (3): 153 – 60.
155. Sakai T, Planinsic RM, Quinlan JJ, Handley LJ, Kim TY, Hilmi IA. 2006. "The incidence and outcome of perioperative pulmonary aspiration in a university hospital: A 4-year retrospective analysis." *Anesthesia & Analgesia* 103: 941–947.
156. Savic, Cvejic, Kosanovic. Otorinolaringologija. Nučna kniga. Beograd 1983.
157. Seventh Report of the Joint National Committee on Prevention, Detection, Evaluation, and Treatment of High Blood Pressure. *Hypertension* 2003; 42: 1206.
158. Seymour RA, Meechan JG , Yates MS (1999) *Pharmacology and Dental Therapeutics* , 3rd edn . Oxford University Press, Oxford.
159. Shanbhag, Shenoy And Nayak. Pharmacology for Dentistry, 2/E. 2014 Reed Elsevier India Private Limited.
160. Shumrick KA. Deep neck infections. In: Paparella MM, editor. *Otolaryngology*. Vol 3. 3rd Ed. Philadelphia (PA): WB Saunders Company; 1991. p. 2556–63.
161. Singer AJ, Clark RA. Cutaneous wound healing. *N Engl J Med*. 1999; 341: 738–746.
162. Soto FJ, Varkey B. Evidence-based approach to acute exacerbations of COPD. *Curr Opin Pulm Med* 2003; 9: 117–124.
163. Štajner Alfred, Jerolim Margareta. Bolesti razne etiologije maksilofacijalne kirurgije. Dečje novine. Gornji Milanovac. 1991.
164. Steed DL. Wound-healing trajectories. *Surg Clin North Am* 2003; 83: 547–555.
165. Stefanovic - Baklaja Hemostaza i njeni poremećaji. Praksis Medika. Medicinska Kniga, Beograd – Zagreb. 1981.

166. Stoelting RK, Dierdorf SF: Diseases common to the pediatric patient. In Stoelting RK, Dierdorf SF, editors, *Anesthesia and Co-existing Diseases*. 3rd ed. Edinburgh: Churchill Livingstone; 1993; p. 579.
167. Sweet JB, Butler DP, and Drager JL. 1976. "Effects of lavage techniques with third molar surgery." *Oral Surg* 42: 152–168.
168. Telford G. Postoperative fever. In: Condon RE, Nyhus LM, editors. *Manual of surgical therapeutics*. 6th Ed. Boston (MA): Little, Brown; 1985. p. 179.
169. Thanos PK, Okajima S, Terzis JK. Ultrastructure and cellular biology of nerve regeneration. *J Reconstr Microsurg* 1998;14: 423–436.
170. Thilander B, Jakobsson SO. Local factors in impaction of maxillary canines. *Acta Odontol Scand* 1968; 26:145–168.
171. Thilander B, Myrberg N. The prevalence of malocclusion in Swedish schoolchildren. *Scand J Dent Res* 1973; 81:12–20.
172. Todorovic Lj. *Anestezija u stomatologiji*, Zavod za udžbenike, Zagreb, 1990.
173. Todorovic Lj. i sar. *Oralna hirurgija*. Nauka, Beograd. 2000.
174. Tonkovic-Capin M, Cheng EY. Perioperative management of the patient with muscular dystrophy. In Altee JL, editor. *Complications in Anesthesia*. Philadelphia: WB Saunders; 1999; p. 486.
175. Topazian RG, Goldberg MH (1987) *Management of infections of the oral and maxillofacial regions*, 2nd edn. Saunders, Philadelphia, Pa.
176. Trowbridge HO, Emling RC (1993) *Inflammation: a review of the process*, 4th edn. Quintessence, Chicago, Ill.
177. Vanarsdall LR Jr. Ectopically positioned and unerupted teeth. In Fonseca RJ, editor. *Oral and Maxillofacial Surgery*. Vol. 1. Philadelphia: WB Saunders; 2000; pp. 281–290.
178. Varpio M, Wellfelt B. Disturbed eruption of the lower second molar: clinical appearance, prevalence, and etiology. *ASDC J Dent Child* 1988; 55: 114–118.
179. Venta I, Turtola L, Ylipaavalniemi P. Radiographic follow-up of impacted third molars from age 20 to 32 years. *Int J Oral Maxillofac Surg* 2001; 30: 54–57.
180. Von Konow L, Nord CE. Ornidazole compared to phenoxymethylpenicillin in the treatment of orofacial infections. *J Antimicrob Chemother* 1983; 11:207–15.
181. Waite DE (1987) *Textbook of practical oral and maxillofacial surgery*, 3rd edn. Lea and Febiger, Philadelphia, Pa.
182. Ward Booth P, Schendel S, Hausamen J (2006) *Maxillofacial Surgery*, 2nd Edn. Churchill Livingstone, Elsevier.

183. Warner DO, Warner MA, Barnes RD, Et Al. Peri-Operative Respiratory Complications in Patients with Asthma. *Anesthesiology* 1996; 85: 460–467.
184. Werner S, Grose R. Regulation of Wound Healing by Growth Factors. *Physiol Rev.* 2003 Jul;83(3):835-70.
185. Wightman JA. A Prospective Survey of The Incidence of Postoperative Pulmonary Complications. *Br J Surg* 1968;55: 85–91.
186. Woods R (1978) Pyogenic Dental Infections: A Ten-Year Review. *Aust Dent J* 23:107–111.
187. Zachariades N, Mezitism, Stavrinidis P, Konsolaki-Agouridaki E (1988) Mediastinitis, Thoracic Empyema and Pericarditis as Complications Of A Dental Abscess: Report Of A Case. *J Oral Maxillofac Surg* 46(6):493–495.
188. Серафимовски Владимир и сор. Интерна медицина. Македонска ризница. Куманово, 2003.

Personal information

Name and Surname **Cena Dimova**

Titles: *PhD, MSc, DDS, Specialist in Oral Surgery,*

Academic title **Associate Professor**

Professional address **University “Goce Delcev”**

Faculty of Medical Sciences, Dental Medicine

Department of oral and maxillofacial surgery and dental implantology

“Krstev Misirkov” st. bb

2000 Stip, Republic of Macedonia

Office Phone **+38932550439**

Mobile

E-mail cena.dimova@ugd.edu.mk

cedimova@gmail.com

Links with Cena Dimova's profile:

1. UGD web <http://www.ugd.edu.mk/index.php/mk/fakulteti/fmn/za-fmn/nastavnici>
2. UGD web Cena DIMOVA – Research Gate
http://www.researchgate.net/profile/Cena_Dimova/
3. UGD repository http://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Dimova=3ACena_=3A=3A.html
4. Google scholar <http://scholar.google.com/citations?user=KSXam-sAAAAJ&hl=en&oi=ao>
5. UGD Scholar <http://www.scholar.ugd.edu.mk>,
<http://scholar.ugd.edu.mk/cenadimova>
6. <http://research.ugd.edu.mk/index.php/en/laboratories>
<http://www.ugd.edu.mk/snrlab/>

Academic qualifications

PhD – 2007

University “Ss. Cyril and Methodius”- Skopje, Faculty of Dentistry,

Doctorial dissertation: “Clinical preparation and evaluation of local haemostasis effectiveness following oral surgery treatment in thrombotic patients “

M.Sc. – 2002

University “Ss. Cyril and Methodius”- Skopje, Faculty of Dentistry, Oral surgery

Master thesis: "Clinical Evaluation of the Blood Fibrinolytic Activity during Oral Surgical Interventions"

Specialization in oral surgery - 1996,

University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje, Faculty of Dentistry

B.Sc. – 1986

University "Ss. Cyril and Methodius" - Skopje, Faculty of Dentistry

Teaching

Stomatology, preclinical and clinical subjects.
(Oral surgery, Dental implants, Oral haemostasis, Oral Homeostasis,
First Aid in dentistry, Urgent dentistry, Prophylaxis of oral disease,
Jaw Anatomy and Dental Morphology)

Research interests:

- Pre-Prosthetic Surgery
- Implant Dentistry
- Laser Therapy
- Haemostasis in Oral and Maxillofacial Surgery
- Dental Materials

Projects:

- Participation in the National Scientific Projects:

- Dental morphology of human permanent teeth: external and internal anatomy of roots and root canal system –an experimental study (2014-16)
- Blood Fibrinolytic Activity in Patients with Oral Surgical Interventions" (2000-2003) - 40230800/0
- Evaluation of Chronical Periapical Lesions during the Conservative Endodontic and Oral Surgical Treatment (Clinical, Radiographical, Histopathological and Immunohistochemical study), (2000 – 2003). 40228500/0

- Participation in the International Scientific Project (with R. Slovenia):

- "Thrombophillia – Hereditary syndrome" (2003-2006) – BI-MK 04-05-010

Employment and work experience:

2013 Associate professor - "Goce Delcev" University - Stip, Faculty of Medical Sciences, Studies for Dental Medicine

2013- Head of Department for oral and maxillofacial surgery and dental implantology, Faculty of Medical Sciences, Studies for General Stomatology

2012 – Head of Laboratory for Dental Scientific Research

2010 –2015 Head of Study for General Stomatology "Goce Delcev" University - Stip, Faculty of Medical Sciences, Dental Medicine

2010 – 2015 Member of Dean's Management at the Faculty of Medical Sciences,

2009 – Assistant professor (Docent) - "Goce Delcev" University - Stip, Faculty of Medical Sciences, Studies for General Stomatology

1989-2009 – PHO University Dental Clinical Centre “Sveti Pantejlemon” – Skopje, Clinic for oral surgery:

- *Docent* - at the Faculty of Dentistry, University "Ss. Cyril and Methodius" Skopje (since 2008)
- Head of Clinic for Oral Surgery – 2006
- Assistant Professor at the Faculty of Dentistry, University "Ss. Cyril and Methodius"- Skopje (since 1997)
- Specialist oral surgeon (since 1996)
- Clinical DMD (since 1989)

Membership of Professional Societies

- Macedonian Association of Oral surgeons
- Macedonian Dental Association
- Dental Chamber of Macedonia
- Balkan Stomatological Society – BaSS
- European Regional Organization of the Federation denture international (FDI)
- Romanian Association of maxillofacial and prosthetic specialist
- Expert Witnesses Chamber of Macedonia

Journal Editorial Board member:

- The „**Medicina Modernă**” journal (ISSN 1223-0472) - publication edited by the Romanian College of Physicians - the Bucharest Office.
- Vox Dentarii – Vice editor of Journal of Macedonian Dental Chamber
- Mediterranean Journal of Biosciences
<http://ojs.medjbio.com/index.php/medjbio/pages/view/editorial-board>

Implant courses:

2004 - Oraltronix, Dental Implant Tchnology GmbH, Bremen, Germany
2004 - BIOMET 3i Impl.Inov. Poland, Bulgaria
2005 - IMPLA, Schutz-Dental GMBH, Germany
2006 - ANKYLOS, Dentsply, Friadent
2008 - ANKYLOS, Dentsply, Friadent

Laser workshop:

2009 – Fotona, Promedica Skopje
2012 – Fotona - Ljubljana, Slovenia

Study visits:

- 2003 Wroclaw, Poland, Department of Maxillofacial Surgery, University of Medicine,
 - 2005 Wroclaw, Poland, Department of Maxillofacial Surgery, University of Medicine, invited by prof. d-r Jan Wnukiewicz.
- (Individual Mobil Grant - Tempus program - Socrates-Erasmus-Mundus by European Commission for Education and Culture together with European Training Foundation)

Scientific and professional publications (more than 200):

Book section:

Dimova Cena, Evrosimovska Biljana, Zlatanovska Katerina, Zarkova Julija. (2015). *Alveolar Augmentation Using Different Bone Substitutes*. In: Handbook of Bioceramics and Biocomposites, Antoniac Julijan. editions: ISBN 3319124617, 1 . Springer International Publishing, Copyright Holder Springer International Publishing Switzerland, pp. 1-42. ISBN 978-3-319-09230-0 (Online); 3319124595, 9783319124599

Books and teaching resource:

- Dimova C. (2007) "Blood fibrinolytic activity and oral surgery interventions ". Skopje, Dimova C.; 117, Monograph
- Dimova C. (2011) "Emergencies in dentistry" UGD; 80. Teaching resource
- Dimova C. (2013) "Prophylaxis of oral diseases, UGD; 145. Teaching resource
- Dimova C. (2014) et al. "Dental implantology" UGD; 160. Teaching resource
- Dimova C. (2015) "Fibrinolysis and oral surgery" UGD, Skopje, pp.88, Scientific Monograph, sec.ed.
- Dimova C. (2016) Oral Health and Prevention of Oral disease
- Dimova C. (2017) Oral Surgery 1.

Over a hundred presentations, professional publications and scientific studies published at the country and abroad.

<http://eprints.ugd.edu.mk/view/creators/Dimova=3ACena=3A=3A.html>

ISBN 978-608-244-373-7